

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorje.

V edinosti je moč!

„EDINOST“

Izhaja po trikrat na teden v šestih izdajah ob torekih, četrtekah in sobotah. Zjutranje izdaje izhajajo ob 6. uri zjutraj, večerne pa ob 7. uri večer. — Obojno izdaje stane: za en mesec .f. 1.—, izven Avstrije f. 1.50; za tri mesece .f. 3.— „ „ 4.50; za pol leta .f. 6.— „ „ 9.—; za vsa leta .f. 12.— „ „ 18.—. Naročnik je plačevati naprej na naročbo brez priložene naročilnice se upravnica ne ozira.

Pozimišne številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 3 nč., izven Trsta po 4 nč.

Oglaš se računa po tarifi v petstu; za naslove s debelimi črkami se plačuje prestop, kolikor obsega navadnih vrst. Poslana, osmrtnica in javne zahvale, mači oglasi itd. se računajo po pogodi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu ulice Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema upravništvo ulice Molino picolo št. 3, II. nadst. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst. Odpriete reklame se prosto pošiljajo.

„Nevarnosti“ za bodočnost.

Poreška „Istria“ sluti „nevarnosti“ za bodočnost Avstrije. Ta nam je povedala v posebnem članku. To je nekaj novega. Dosedaj vsaj ni bilo v navadi, da bi si primorci Italijani belili lase radi bodočnosti Avstrije. Oni so imeli drugih skrbi, gotovo važnejših — za nje namreč in za one, s katerimi se čutijo jedno družino.

Pa ne le, da niso poznali skrbi za bodočnost države, v kateri žive (in to ne ravno slabo), ampak na njih ni bilo opaziti nikdar, da bi se vznemirjali in da bi se bali česa. A sedaj so vznemirjeni, sedaj se boje, sedaj vidijo na obzorju „nevarnosti“. Kaj pomenja to? Čudno, zelo čudno. Mi jih kar ne poznamo več, te laške gospode.

In vendar ni tako čudno! Samo treba poznati te Lahe, same treba vedeti, kje da so prav za prav krvavi za kožo.

Samosvestno so nastopali pač vsikdar in proti vsakomur. Ali to ni bila nikdar samosvest onega, ki ve, da se sme zanašati na moč svojega prava; onega, kateremu dopušča čista vest, da nosi glavo kvišku ponosnim čelom. Marveč ohelega tirana, ki ve, da se mora kazati močnega, krutega in brezobzirnega, da si je — slab.

A ni ga bitja na svetu, ki bi moralo prenašati toliko strahu, kakor ga morajo ravne oni, pred katerimi trepečejo v strahu drugi! Ravno tiran živi v vednem strahu. To se da jako lahko raztelmačiti, ako znamo razumom pogledati v dušno življenje takega človeka. On ve, da kdor seje sovražstvo, ne more žeti drugega, nego sovražstvo. On pa ve tudi, da v svojem življenju ni sejal drugega nego sovražstvo. Kdor ni nikdar škakal prijateljev, ta jih tudi nima. Tiran ve, da nima prijateljev; njegova jedina tolažba mu je zavest, da imajo ti sovražniki vezane roke, da se ne morejo ganiti.

In vendar mu tudi ta zavest ne more dati pravega pomirjenja. Ponosno in oholo zre sicer doli na one, ki imajo vezane roke in ki se ne

morejo ganiti, toda miren ni. V duši mu gloje črv, in grešna vest ter zavest o obilici doprinešenih krivic ga opominjati v jednem: Kaj, ko bi počila spona? Kaj, ko bi si oni, katerim si grenil življenje svojo nasilnostjo in krivičnostjo, osvobodili roke in noge, da bi te mogli pozvati na resen račun in bi ti potem vračali brez usmiljenja, kakor si jim delal brez usmiljenja?!

Tako si moramo tolmačiti sedanja vztrepanja v laškem taboru. Boje se, ker vede, kaj in koliko se grešili, ker vede, da je mera polna njih krivic gori do vrha.

Boje se, ker slutijo, da se nekaj pripravlja v Avstriji, da pokajo stare spona in da ustajajo oni, ki so bili vezani do sedaj na rokah in nogah!!

Avstrijski Slovani ustajajo in njih je strah!!

V tem strahu so jeli govoriti o nevarnostih, ki baje preté Avstriji, v resnici pa se boje le za-se in svoje nadvladje. Kdor z a čitati iz znamenj na političkem obzorju, ta ne dvomi danes več, da smo na pragu novega življenja v Avstriji, življenja v znamenju enakopravnosti. Na pragu smo dobe, ko v naši državi ne bomo poznali več narodov, tiranov in narodov druge vrste. A Italijani vedo dobro, da njih sedanja potovanja v Avstrijo niso svoj pravni naslov, čim se definitivno proglasi načelo enakopravnosti.

Tega trenetka se boje Italijani. Zato se trudijo v potu svojega obraza, da simulirajo neko nevarnost za državo tam, kjer je nevarnost le njih nadvladje. Tako piše „L'Istria“: „Rekli smo že v jednom prejšnjem članku, da §. 19 drž. temeljnih zakonov — ako se ne odpravi isti popolnoma, ali se pa vsaj posebnim zakonom določijo meje, do katerih bi smel veljati isti v odnošajih med posamičnimi narodnostmi — mora dovesti do porušitja avstrijske ukupnosti. Zastonj bi bilo, ako bi se hoteli varati: toli zahtevana ravnopravnost je sicer opravičena etično, praktično pa bi bila nemogoča, pogubna. Država,

ki je vladana po realnih odnošajih in ne po fantastičnih idejalih, ne more hoditi po drugih potih, nego po poti, na katero jej kažeti praksa in resničnost“.

Tako poje poreška tica. Ni težko pogoditi, kaj je hotela reči. To bi bilo: ako že nočete biti toli brutalni, da bi večino v državi že načelno izključili od uživanja dobrot zakona, dobro, pa jim priznajte enakopravnost v teoriji, v praksi pa pustite nadvladje nam in Nemcem! To nadvladje je bilo v praksi do sedaj — a pravna država se mora držati stare prakse.

Kolika krivičnost in kolik nezmisel! Da, tudi nezmisel je to, ako trdi kdo, da se države morajo vedno držati stare prakse! In kaj tacega trde ljudje, ki se nazivljajo liberalci in napredni, ki se sklicujejo na svojo kulturo kakor važen moment v moderni državi!! Nasprotniki se delajo, kakor da si žele države z modernimi odnošaji. Ali pa more priti država do modernih odnošajev, ako smo proglasili načelo, da v državi mora veljati za vedno stara praksa, da se država ne sme oddaljiti od potov stare prakse?! Ali ne bi bil po tem načelu izključen sleherni napredek v državi?!

Seveda pravi „Istria“, da bi nastala grozna nevarnost, če bi se država odpravila od stare prakse, če bi se odpravila od enakopravnosti raznih jezikov. „Istria“ niti ne sluti, kako nevarno igro igra, ko zahteva jednotežnost v upravi. Kajti: ako bi že hoteli uveljaviti načelo jednotežnosti, potem bi bilo le naravno, da se proglasi upravnim jezikom oni, katerega govori večina. Kako bi bilo potem z italijanščino v Tirolu, v Dalmaciji, v Istri in na Goriškem?! A?!

Vemo, kaj nam poreče „Istria“! Vemo, da bode dokazovala nesposobnost našega jezika. Toda ta prigovor je že davno ovržen po dejstvih, da res ne treba dalje govoriti o njem in da ga more izustiti le zlobnost ali pa nevednost.

Sicer pa je „Istria“ imenitno ovrgla samo sebe v istem članku, razodevši, kaj jo tišči prav

PODLISTEK

Borovške gracije.

(Ljovro Slavec.)

„Tako, sedaj menim“, je pristavil Trobec, „nam bodo tekli odslej medeni tedni, meni in tebi Kožinec, morda celo pozneje; vi, dragi Solznik, se bode pa pač še par let morali zadovoljevati samo idejalno ljubeznijo“.

„Saj ta je najlepša, gospod Trobec! Samo to se meni zdi sumno, da je ravno predvčeraj prišel domov Truski doktor. Ta nam lahko vse pokvari! Njegovo obližje se zdi meni nevarno in recimo, da bi se začel tasmutati krog teh rožic“?

„Kaj bode ta! Jaz sem gotov pri svoji, bojim se ne tudi Truskega. Kaj pa je na njem?“

„Jaz se ga pa tudi ne. On mora še koncipirati celih šest let, jaz pa imam svojo učiteljsko službo. Ida pač nima težke izbire!“

„No, vaa“, je hrabil Solznika Trobec, „se pa tudi ni treba bati. Samo da deklamujete Minki nekaj svojih zaljubljenih pesmic, in zaman se bode smukal Truski krog nje. Sploh se pa dobro pozna midva s Truskim; na Dunaj je prišel dve leti pred menoj, govoril bodem z njim par besedic in dobro bode. Sedaj pa sluga, gospoda; popoldne ob petih odrinemo tja, sedaj pa moram domov študirat!“

„Jaz pojdem domov čitat Jenka“.

„Jaz pa imam posebne uro od jednajste do dvanajste. Na svidenje“.

Ni bilo težko Truskemu gospodu seznaniti se z Radnikovimi gospicami; še manj težko pa njeti jih v ljubovne zanjke. Največe veselje Radnikovih gospic je bilo tedaj, kadar so smele z osliškem voziti žito v grajski mlin. Prvič so tako rade slišale vrvenje mlinskih kamenov, šumenje vode, vrtenje mlinskih koles; drugič jih je tedaj vselej povabila grajska gospa k sebi na vrt; tretji vzrok pa je deloval še-le nekaj dnij sem, in ta je bil lep, eleganten dr. Bogdan, z nasukanimi brki, belimi zobčki in s sladkimi, zaljubljenimi dovtipi. Ker je bilo to veselje toliko, tedaj seveda niso prepuščale druga drugi, da bi je uživale skupno, temveč uredile so si stvar tako, da so se vrstile. Jedenkrat je peljala Anka, potem Minka in tretjič Ida. Godilo se je to samo jedenkrat na teden v začetku počitnic; pozneje pa, ko je prišel domov grajski gospod, celó po dvakrat, kajti gospice so menda ravno ta čas začele prav pridno jesti beli kruhek, da je mamici čim prej zmanjkalo moke.. To pa je bilo prav tudi grajskemu mlinarju. Prvič je gledal jako rad ta gospodska punčeta, poleg tega mu je pa še o vsakem takem obisku padla v roko kaka desetica. Še bolj prav je pa bilo to

mlademu gospodu, ki je takoj drugi dan po svojem prihodu razkazoval gospici Anki znamenitosti po mlinu. Čudno se ni zdelo mlinarju, da je njegov gospod tako ljubeznjiv; čudno se mu tudi ni zdelo, da je takoj oni dan čul na zamolkel udarec stopetok- od one strani, kjer sta bila gospod in Anka, glasen odmev poljubov. Toda pozneje, ko je videl, da gospod počenja ravnoisto tudi z Ido in Minko, ko je vedno zrl to ljubkovanje med vrečami, zapustil je razjarjen mlin, razkoračil se na pragu ter prižgal pipo mreraje: „Naš doktor pa brenči v resnici! Tak je, kakor kak turški paša, moj mlin pa harem.“ A to je prešlo kmalu. Tudi dru. Bogdanu so se zdeli sestanki med vrečami preokorni; radi tega si je izbral zanje primernejši prostor, tamkaj na Krvišču, kjer je vsaki dan čebrijal s katero izmed gospic ter izvrstno igral svojo ljubimsko ulogo...

Čudne posledke je imelo to ljubikovanje. Radnikovi gospej se je zdelo jako sumljivo, da so njene, navadno tako žive in nagajive hčericice nenadoma postale tako tihe in da tako molče druga proti drugi. Molčati je bilo pač treba! Druga za drugo niso vedele, da se peča z Bogdanom, drug se je bala druge, da bi jej ne prevzela elegantnega kavalirja, ako bi jej povedala svoje razmerje zojim.

(Pride še.)

za prav, priznavši — resnico. Priznava namreč, da so Nemci in Italijani v veliki manjšini in povdarja, kako zločni so Slovani vsikdar med seboj, ko gre proti Italijanom in Nemcem!! S tem je priznala slovesno, kako opravičena je borba — večine za enakopravnost.

Proti koncu pa se „Istria“ togoti na Nemce, ker so ustvarili tisti nesrečni §. 19, ki je jedini vzrok, da se Italijani morajo sedaj — bati. Po tistem „prokletem“ načelu „Divide et impera“ pahnilo so tudi Italijane v zmešnjave in borbo, radi katerih jadikujejo sedaj oni sami.

Ubogi Nemci, tega niso zaslužili. Kar pripisuje „Istria“ grehu Nemcev, to ni nič drugega, nego naravna posledica uvedenju konstitucije. Ako poreški list ne ve tega, pa mu bodi povedano tu, da v konstitucionalni državi se pač da vzdržati nekoliko časa abnormalno, nezdravo stanje, da manjšina tiranizuje večino, ali trajao se ne more vzdržati tako stanje. In tudi dejstvo, da se „Istria“ in nje družba dobro počutijo ob takih nenaravnih razmerah, ne more biti razloga dovolj, da bi se država protivila svoji lastni naravi.

„Istria“ se vidi, kako britko občuti svojo obnemoglost nasproti stvarim, ki se pripravljajo. V zadregi svoji je privlekla na dan moskovski kongres od leta 1867., ruske intrige in — sokolska društva: in je te tri stvari zblila skupaj v strašilo, ki pa ne zvalja dan danes nobene mačke izza peči: panslavizem. Sploh je storila vse možno, da bi vzbudila vero, da se prav zaresno boji za bodočnost Avstrije, ko se boji le za-se! V tem strahu je vsliknila zaključuje svoj članek: Ne ostaja torej drugo, nego da se §. 19 drž. tem. zakonov premeni vsaj v toliko, da se bode spoštovalo, kar se je tudi obljubilo: staro posestno stanje jezikov in narodov.

Aha! Hinc illae lacrimae! Sedaj vemo, po čem je maslo, kadar je laška gospoda v skrbi za bodočnost — Avstrije! In toliko besed je rabila „Istria“, da nam pove to? Sirota! Hudo je res, da se kakor kobilice množe oni, ki so nasprotnega menenja, nego je ono poreškega lista: menenja namreč, da oni, ki zanikajo možnost jednako-pravnosti v Avstriji, ne dela drugega, nego da odreka tej državi možnost za slobodnost.

Najhuje na vsem tem pa je — za „Istria“ namreč — da je ni absolutno nikake nade, da bi se kdaj mogel rešiti poreški list iz skrbij radi „nevarnosti za bodočnost“.

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 22. novembra 1897.

K položaju. In vendar kažejo res znanja, da je med Nemci nekoliko odjenjala napetost. Tak znak je bil tudi članek v „Neue Freie Presse“ od minole sobote, ki je bil sestavljen nepričakovano mirno. Kakor da ni bilo nič vsega tega, kar se je godilo zadnje mesece, rekla je „N. Fr. Pr.“, da Nemci niso bili nikdar proti enakopravnosti. — Opetovana zatrdila v čeških listih — tudi v glavnem glasilu Mladočehov — da Čehi so vsikdar pripravljeni stopiti v pogajanja, dajo slutiti, da se nekaj plete. To omehčanje na nemški strani bi se dalo tolmačiti tako, da treznejši med Nemci že uvidevajo, da jih je taktika obstrukcije bolj oddaljevala nego pa bližala cilju ter da nočejo več delati divjih skokov za brezdomniacem Schönererjem in — norcem Wolfom.

Vrste na desni se zopet stiskajo skupaj. Na desni je vzbudilo zadoščenje, da je nemški konservativec dr. Fuchs vsprejel mesto II. podpredsednika zbornice. Ta čin smatrajo skupine v večini za znano pametnega spoznanja v nemški katoliški ljudski stranki, da bi bil grezen udarec ravno tej stranki, ako bi se razbila desnica in bi prišli na krmilo nemški liberalci. Posledica temu spoznanju bode — tako računaje — da se razmere na desni konsolidirajo popolnoma, kar ne more ostati brez upliva tudi na vedenje vlade.

Ekspozé ministra za vnanje stvari. Minole sobote je naš minister za vnanje stvari, grof Goluchowski, podal svoje poročilo o političnem položaju. Minister je podal razsežna slika o komati-jah na Vztoku, posebnost glede ustaje na Kreti in vojne med Turčijo in Grško. Povdarjal je, da so vlasti postopale soglasno. Vlasti so se združile v nasvetih za uvedbo reform v bolni Turčiji. Že-

leti bi bilo, da bi sultan sam poprijel inicijativo, da ne bi vlasti prišle v neprijetno položaja, da bi se morale utikati v notranje stvari Turške.

Potem je prišel minister črtati naše odnošaje do drugih držav. Ta del je bil večinoma interesanten, kajti povedano nam je sedaj s kompetentne strani, da trozveza še obstoji in da je tudi glavni steber naši vnanji politiki, ali nje namen — v kolikor se dostaje Avstrije — ni več isti, radi katerega se je bila ustanovila trozveza. Prvotno je bila naperjena ost trozveze proti Rusiji, danes ni več temu tako. Grof Goluchowski je izjavil jasno, da so se z Rusijo dosegli najprej prijateljski odnošaji, potem pa je prišlo kmalu do odkritega dogovora. Oba državi sti prepričani sedaj, da med njima ni take difference glede dogodkov na Balkanu, da ne bi se dala poravnati ob kolikaj dobri volji. Mi hočemo — tako je završil minister ta odstavek — gojiti tesno sporazumljenje z Rusijo kakor novo jamstvo za vzdržanje evropskega mira.

Potem je govoril Goluchowski še o odnošajih do drugih držav. Ti odnošaji so prijateljski na vse strani.

Reka. Kocka je padla. Uradni list v Budimpešti je že prijavil naredbo, s katero se razni ogerski zakoni in naredbe raztezajo tudi na Reko. To je na vsaki način zgolj čin nasilstva. Razmerje Reke je vedno le provizorično. Po vsej pravici pripada Reka k Hrvatski, no l. 1870. so privolili popustljivi Hrvatje, da se je napravil provizorij s posebnim guvernerjem na čelu. Ta greh Hrvatov se je iskoriščati ogerske vlade in kmalo so smatrali Madjari Reko svojo lastnino. Zajedno so jeli Madjari sipati milijone za razne naprave. To pa je premamilo Rečane. V protitežje zahtevam Hrvatov se ogerske vlade podpirale italijanstvo na Reki, a Italijani so se v zahvalo odpovedali pravici volitve dveh zastopnikov v hrvatski sabor. In niso mirovali, dokler niso iztisnili z Reke tudi hrvatski gimnazij. V tem deliriju niso opazili Rečani, kako jim Madjari jemljejo kos za kosom njih samostalnosti. Še le o zadnjih občinskih volitvah je prišlo do odpora in je silajno zmagala stranka takozvanih avtonomistov. Potem je vrele neprestano dokler ni prišlo do odstopa 48 občinskih zastopnikov in do velikih političnih demonstracij proti Madjarom. Zastonj! Prepozno! Kaj pomaga, da pojejo reški lahoni: „Lasse pur che i canti e subiti“ — Madjari so dvignili sekuro, da mahnejo zadnji pot in odločilno po samostojnosti Reke. Sedaj pa nastaja vprašanje: kaj poreča k temu Hrvatska? Ne mislimo, oficijelna Hrvatska, kajti o tej vemo, da ji je vse prav, kar je Madjarom prav, ampak menimo nezavisno hrvatsko javnost.

Pametne besede treznega politika. Poslanec Kareis, ki zastopa v državnem zboru dragi dunajski okraj, je dne 18. t. m. govoril v donavskem klubu o političnem položaju. Kareis pripada svobodni nemški zvezi in njegovi nazori se nikakor ne strinjajo z nazori one nemške klike, ki vprizarja škandale v avstrijski zbornici poslancev.

Kareis je dejal mej drugim: Ne verujem, da bi bili volilci Wolfa, Schönererja in tovarišev volili svoje zastopnike za to, da vprizarjajo le-ti v zbornici koncerte na pultih, s črtali in drugim orodjem. Tudi to je krivo, ako menijo nekateri, da je blagor države avstrijske odvisen od zmage te ali one stranke nad drugo. Dokler bodo vladali taki nazori v naši zbornici, tako dolgo ni misliti na ugodno rešitev skupnih avstrijskih zadev.

Zmernost od strani naroda in zmernost od strani zastopnikov, to bi bilo jedino sredstvo, s pomočjo katerega bi se dalo doseči sporazumljenje med strankami v prid plodnemu delovanju v blagor države. Ker je nekdo očital Kareisu, da v zbornici premalo varuje pravice Nemcev, je odgovoril poslednji, da se on drži svojega programa. On da je vedno zagovarjal pravice Nemcev, a da ne more hoditi roko v roki z Wolfom in Schönererjem, kakatera zahtevata, da se njunemu programu narodnega nasilstva klanja in žrtvuje vse. —

Da-si je Kareis Nemec, vendar se mora priznati, da so besede, ki jih je govoril pred svojimi volilci, vredne vsacega pravičnega človeka.

Aneksija Bosne-Hercegovine. Madjarski list „Magyar orszag“ ima neko poročilo glede potovanja avstrijskega ministra za vnanje stvari,

grofa Goluchowskega, v Petrograd in v Monzo, katero poročilo pa je vspeleti z veliko rezervo.

Isto poročilo pravi, da je grof Goluchowski potoval v Petrograd in v Monzo v ta namen, da dobi formalno dovoljenje Rusije in Italije za aneksijo Bosne in Hercegovine. List pravi, da je aneksija gotova stvar, ker so v to privolile tri velevalsti: Nemčija, Italija in Rusija. Italijanska vlada da je obvestila o tej stvari Turčijo takoj po obisku grofa Goluchowskega v Monzi. Druge vlasti pa da so stavile na voljo Avstro-Ogerski, da prijavi aneksijo ob priliki, ki se jej bode zdela najugodnejša za to. No, da vidimo koliko je resnice na tem poročilu „Magyar orszag“.

Konkordat v Srbiji. Nekateri dunajski listi prinašajo vest, da se je sklenil konkordat mej kraljevine Srbsko in sv. Stolico. Glasom konkordata imeli bi katoličani v Srbiji popolno svobodo, da zamorejo v Srbiji zadoščati svojim verskim potrebam. Isto tako se po konkordatu uredi dotacija belograj-skemu biskupu ter kragujevaškemu in niškemu sufraganu. O tem vprašanju pa trdi neko drugo izvirno dunajsko poročilo ravno nasprotno: „Dogovori mej Vatikanom in Srbijo so se pretrgali, na čemer pa ne nosi krivde Vatikan, marveč oni krogi, ki so izzvali krizo v Srbiji. Vendar se nadejajo v Rimu, da stvar pride kmalo zopet v tir.“

Kje je resnica?

Različne vesti.

Odpor tržaške ženske podružnice sv. C. in M. prične v teh dneh svoje romanje za nabiranje darov. Božič je pred durmi, slovenska šola sv. Cirila in Metoda pa je prenapolnjena otrok, katerim je treba obleke in obuvala. Okoli 400 otrok je pod varno slovensko streho in ti otroci so ubogi; zato se nadejamo, da nas slovensko spoštovano občinstvu vsprejme tako dobrovoljno kakor vsako leto ter pomore z vsem srcem, da oblečemo in obujemo našo slovensko dečo.

Na pravo pot se hoče baje zopet povrniti urednik nebodjetreba „Prave naše Sloge“, dr. Ivan Krstić. V „Naši Slogi“ čitamo namreč neko posleno, v katerem pripoveduje poznani pesnik-redoljub Rikard Katalić Jeretov, da je bil dr. Ivan Krstić te dni v svojem rojstnem kraju, v Arbanasih poleg Zadra, in je o tej priliki — v navzočnosti večega števila Arbanosov — izjavil, da je Hrvat, da obžaluje svoje dosedanje postopanje. To, kar je delal, da je delal le iz osebnega kljubovanja in v nezvesti, ter da je že obračunal se svojo prošlostjo. Gosp. Katalić pridodaje tej vesti, da to ne bode na sramoto dru Krstiću, ako neha izdajati oni škandalozni list, ako ne bode več begal hrvatskega naroda v Istri, ako preneha biti podajačem neprijateljev našega naroda; ne, v čast mu bode to, kajti pastir se bolj veseli, ako se mu je povrnila zgubljena ovčica, nego, ako vidi zbrano vso svojo čedo. Ako pa ne stori tega, kar je obljubil v Arbanasih, potem naj ve hrvatski narod, da se je Krstić le za trenotek proglasil Hrvatom in le v ta namen, da ga lepo vsprejme bratje v Arbanasih ter da bi se nikdar ne smel oglasiti v Arbanasih kakor izprijenec in odpadnik od hrvatskega imena.

Odkrita beseda. V nadeljo predpoludne smo prejeli naslednje pismo:

Slavno uredništvo!

Šele sinoči opozorjen na najnovejši podlistek: „Borovske gracije“ od „Lovreta Slavca“ usojam si Vam sledeče naznaniti. Kot somišljenika me žali, da ste vsprejeli pollistek tako žaljive vsebine v Svoj list. Dotični „Trobec“ sem jaz, in podlistek je najbrže pisan ali naročen od g. d. kot akt osebnega maščevanja. Ljubo mi bode, ako mi naznanite, kdo je pisatelj. To bo le lojalno proti meni, ki sem na toliko krajih govoril in delal za list „Elinost“.

Sicer Vas opozarjam na §. 491 (konec prvega odstavka) kaz. zakona. Radi ev. tožbe sem že storil potrebne korake.

Slovenska literatura je res že daleč dospela. Primerjajte začetni podlistek v „Sl. Narodu“ pred par leti o osebnostih iz Kranja, tožbo mej dr. Schwabom in Fr. Vidicem tudi radi podlistka v „Narodu“ in sedanji slučaj.

Storite torej, kar se Vam zdi primerno.

Za odgovor prilagam znamko za 5 nč.

To vse mi seveda ne brani, zavzemati svoje stališče tudi v bodoče.

Z odličnim spoštovanjem (sledi podpis).

Na to pismo dobi g. pisec nekoliko odgovora v posebnem pismu. Vendar zahteva interes slovenskih novinarjev sploh, da se tudi javno sprejori odkrita beseda.

Novinar je sploh uboga para; stokrat siromak pa je v nas Slovencih.

Hrbet slovenskega novinarja bodi najprej nekaj javni pašnik, po katerem sme pasti vsakdo svoje — muhe; slovenski novinar pa bodi zajedno tudi vsevednež. Slovenski novinar poznaj vse razmere, poznaj vse osebe, računaj z epohalnimi dogodki v vsakem gnezdu abderitov in računaj z občutljivostjo ljudi, katerih niti — ne poznaš!

Gornje pismo je preznačilno za naše — ljudi. —

Dobil si povestico za podlistek. Misliš si, da je to povest in nič drugega. Sama izmišljena imena so tu, in niti sanja se ti ne, da je avtor mislil na kako konkretno osebo. A komaj je začela izhajati povestica, že si dobil pismo: „He, tisti Trobec sem jaz, razžalili ste me. Sem že storil potrebne korake za tožbo!“ In siromak urednik ne pozna ni osebe avtorja, ni osebe onega, ki sicer ni bil imenovan nikjer, a se vendar čuti žaljenega.

Kam mora dovesti to? Ako je povest res dobra, je vzeta iz življenja. Ako je vzeta iz življenja, potem ne more biti drugače, nego da je kje res takih oseb in odnošajev, kakor so opisani v povesti. Dogodki v dobri realistično pisani povesti imajo seveda svoje analogije v življenju. Zaključek? No, zaključek je ta, da bi moral urednik neusmiljeno metati v koš vsako tako dobro povest, ako je vzeta iz življenja, sicer je v nevarnosti, da ga kar obsujejo s tožbami radi razžaljenja na časti. Kam pridemo? vprašamo še enkrat. Na ta način se more prenehati vsa pripovedna literatura, kajti — ponavljamo to — urednik vendar ne more vedeti tega, da-li je imel avtor kako določeno osebo pred očmi? Pisec gornjega pisma vsiklik: „Slovenska literatura je res že daleč dospela“. Ne, pustimo pri miru literaturo, ampak mi Slovenci smo že dospeli jako daleč, do roba smešnosti, se svojo občutljivostjo. Za vsakem plotom slutimo sovražnika, v vsakem devtipu zlo voljo in kakor tarčo vsaki kritiki in vsakemu devtipu si mislimo le — svojo ljubo osebo! Da, došli smo že tako daleč, da hočemo svojo literaturo, svoje odnose in svoje slabosti tirati pred sodni stol — laških porotnikov!! Tja hočemo tirati, kjer se nehuje slovensko rodoljubje in se pričinja nekaj drugega.

Sicer pa prosimo dotičnega gospoda, katerega smo baje razžalili tako kruto, da ne bi mislil, da ga hočemo odvrniti od tožbe. O ne, naj le stori, o čemer meni, da ne more opustiti radi svoje — časti! Nas niso oplašile še vse drugačne grožnje in preiskave. A da so navadno popadale v vodo, to je ravno dokaz, da smo lojalni novinarji, ki sicer grešimo lahko, kakor vsaki človek na svetu, ki pa ne grešimo nikdar vedoma ali namenoma.

V tej zavesti pričakujemo mirno in dobre volje mejdana, pred — italijanskimi porotniki.

Glas iz okolice o govoru Hortisevem. Iz okolice nam pišejo: Ko sem čital govor posl. Hortisa v državnem zboru, sem se smejal na glas. Pa ne samo jaz, vsi smo se smejali temu posili-govorniku. Sosebno smo se smejali njega izjavi, da je tržaška zemljiška knjiga onesnažena se štirimi jeziki. Čujte gospod urednik, kaj je rekel vsakdo izmed nas na te besede! Vsi smo dejali: ta Hortiš, da bi pokril svojo nevednost v političnih stvareh in pa slabo vest svoje stranke, je mislil, da mora reči kaj prav hudega v državnem zboru, drugače morda ne bi verjeli tam gori, da se Italijanom res slabo godi tukaj v Trstu. In res, „hujšega“ ni mogel povedati, nego je bilo to o „onesnaženju zemljiške knjige“. Jaz sicer nisem še videl v svojem življenju niti g. Hortisa, niti zemljiške knjige tržaške. Toda zdi se mi, da je to „onesnaženje“ tržaške zemljiške knjige umeti vse drugače in napravil sem si ta-le zaključek: tržaško zemljiško knjigo onesnažuje le tisti nered, ki vlada ondi, ne pa morda kak upis v jeziku naroda, ki je doma na tržaških tleh. Morda se poročali Hortišu brzo, kaj se je govorilo na shodu pol. društva „Edinost“ na Proseku o tej zemljiški knjigi tržaški in hitro je hotel — seveda po instrukciji svojih tržaških somišlje-

nikov — prenpiti naš klic po uredbi naše zemljiške knjige in pa dokazati hkratu, kako grozno slabo se godi Lahom v Trstu, ko jim ni dovoljeno niti toliko, da bi smeli metati Slovence od povsodi in tudi iz zemljiške knjige.

No, to pot je Hortišev govor menda zgrešil efekt, kajti nikjer ni bilo čitati tistih sicer običajnih neslanih slavošpevov po italijanskih listih.

Malo laške komedije je bilo. Pa kaj dena to, dva več ali manj — ko je letos toliko komedijašev v zbornici na Dunaju! Ko pridejo drugi časi — in ti menda niso več tako daleč — sicer ne bomo volili več g. Hortisa, ker se nam vidi veliko nedolžnejše njega brskanje po starih listinah in kovanje — slabih verzov, ali njega zadnji govor hočemo staviti v okvir v svarilo našim potomcem, da bodo vedeli, kakovi — ne smejo biti govori v drž. zborni!

Od sv. Ivana nam pišejo: Kakor smo priobčili svoječasno, prirede vrli sv. Ivančani Miklavžev večer s prav zanimivim programom. Pripravljajo se pa zato jako marljivo. Posebno novoustanovljeni „ženski zbor“ se vadi prav pridno. In res, veselje navdaja človeka, ko vidi naša čvrsta dekleta, kako hite k vajam, ter se ne plašijo ne slabega vremena. Take je lepo, sv. ivanska dekleta! Le pogumno naprej ter bodite v izgled mnogim sv. ivanskim možem, ki se res premalo brigajo za narodni razvoj in narodne potrebe. Uprizori se tudi nova igra, spisana nalašč za naše razmere. Da pride sv. Miklavž v svojem veličastvu in nebeškem sijaju, obdan od angeljev, svetlih kakor solnce — tega ne treba povdarjati. Tudi darov prinese obilo pridnim otrokom, a tudi odraslim, če jih zaslužijo. Vabimo torej vse stariše in sploh vse one, ki žele napraviti nedolžno veselje svojim dragim, da prinesejo darov v hišo „Nadlišek“. Tu se potem napravijo zavitki, zapišejo imena ter izroče sv. Miklavžu, da jih on izroči onemu, kateremu so namenjeni. Časa ni več mnogo, zato požurite se z darovi, da ne bo praveč opravila zadnji dan. Nadejamo se, da nas slavno občinstvo počasti v prav obilnem številu, ter da pride na to veselico, komur bode le mogoče, ker čisti dohodek je namenjen po jednom delu za družbo sv. Cirila in Metoda, po drugem pa za božičnico in druge potrebe otroškega vrteca pri Sv. Ivanu. Natančnejši program priobčimo pravočasno.

Za bližnji bazar ženske podružnice sv. Cirila in Metoda sta podarila št. g. Aleksij Gašperšič, župnik v Marezigah, in g. Vinko Trobec, učitel tudi tam, vsak po 2 kroni. Presrečna hvala!

Doktorjem prava je bil promoviran dne 20. na vseučilišču graškem svečenik Anton Požar. Čestitamo.

Popravek. V zadnji številki našega lista se je urinila tiskarska pogreška. Na tretji strani, v notici „Anarhiste zapri!“, se ima glasiti v zadnji vrsti mesto „Pozdravite policijo v Pulju!“ — Po-državite policijo v Pulju!“ katero pogreško si je to-mačil pravilno že najbrže tudi čitatelj sam.

Gibanje med čevljarji. Minole sobote popoldne so imeli shod gospodarji in delavci; čujemo zadoščenjem, da se je doseglo sporazumljenje.

Izžrebanje porotnikov. Za bodoče zasedanje na deželnem sodišču v Trstu so bili izžrebani kakor glavni porotniki sledeči gospodje: Franc Donnersberg, Kristijan Dejak, Lucijan Malabotich, Alojzij Goriup, Hermann Tonitz, Guido Padovan, Jakob Klemeenc, Ljudevit pl. Wanniek, Josip Hermann, Guido Pagan, Ulrik Duodo, Josip Vatrovac, Julij Bretauer, Pavel Kugy, Fran Hitty, vitez Stephan pl. Ralli, Henrik Eberhardt, Anton Pasutti, Anton Palme, Abraham Ad. H. Brunner, Peter Vierzoli, Josip Karol Kancich, Edvard Horak, Josip Crassovich, Karl Mighett, Silvester Pepen, Alfons Danese, Jakob Albert Buchberger, Alojz Linder, Peter Viktor Pazze, Karol Roncaldier, Edvard pl. Gasteiger, Andrej Anton Fik, Rafael vit. Kremer-Auenrode, Josip Tuzzi, Aristid Giannellia; namestnikom: Evgen Neuman, Viktor Rizzardi, Ernst Camus, Josip Merlak, Nikolaj Sardotsch, Fran Moimass, Ivan Aleksander Leban, Ivan Serafini, Aleksander Burgstaller.

Gibanje mej koroškimi Slovenci je postalo uprav živahno. Čem hujše bijejo ob slovensko trdnjavo germanski valovi, tem bolj živo je v trdnjavi in se pripravlja za mogočni odpor, za odločni boj, katerega prinese bodočnost našim junakom v tužnem Gorotanu. Na vseh koncih in

krajih vré, prireajo se shodi, goreča beseda na rodnega navdušenja užigajo še speča srca in za vsakim shodom zaplapolja novi plamen narodne zavesti k nebu. Da, mračni, tužni Gorotan se nam zdi kakor armada ob zori, ko se dviga iz spanja četa za četo in se pripravlja za veliko glavno bitko. Necoem v Koroški se je počelo mešati v glavi, ko vidijo to vstajanje, to pripravljanje, to prubnjajočo se zavest tako dolgo spečih Slovencev in ko vidijo, da ne zatro tega narodnega preporajanja z nobeno silo več. Vse njihovo „volfovanje“, vsa pristna nemška surovost, katero valé za gore visoko pred slovenske bojovnike, vse to ne hasne nič! Nasprotno; ta surovost in to brutalno vedenje kratkovidnih Germanov je takorekoč še olje v ogenj slovenskega navdušenja, ki si je v svesti svoje pravice, a tudi — svoje zmage.

Slovanski dijaki na dunajski univerzi. Nedavno temu smo prinesli poročilo, kako so nemški profesorji oni del germanskih voditeljev, kateri imajo največji greh na svoji vesti, kar se tiče hujskanja mej ljudstvom in učečo se mladino. In evo zopet dokaza, da je tem tako.

Rektor dunajskega vseučilišča, Toldt, se j pokazal skrajno pristranskega germanofila. Nedavno temu, ko so demonstrirali germanski dijaki na Avstriji skrajno zasramujoč način in so se ti „jogri“ Wolfovi in Schönererjevi vedli grde in neolikano tudi proti slovanskim dijakom, — tedaj je rektor Toldt samo malce posvaril presladke sinčke velike germanije in napne najbrže vse strune, da jim tudi preiskava ne zakrivi nijeden las. A vse drugače je ta imenitni German postopal, ko so slovanski dijaki hoteli dati duška svojem ugorčenju na takim škandaloznim in nepatrijotičnem vedenju prusofilov na javen način. Ker so hoteli slovanski vseučiliščniki prirediti javen shod, na katerem bi bili sklenili posebno resolucijo o označenje svojih političnih čutil, jim je rektor Toldt strogo prepovedal udeležbo na takem shodu.

S tem postopanjem je pokazal ta učenjak, kako blag zna biti z nemškimi razgrajaci, a kako skrajno je strog, ako hočejo javiti svoja čutila slovanski dijaki. Take razmere vladajo na avstrijskem vseučilišču, potem pa si naj Slovani v Avstriji ne želimo za svojo mladež svojih slovanskih zavodov z slovanskimi profesorji? —

Razprava radi umerstva treh uradnikov v Sjeničaku na Hrvatskem se vrši te dni v Zagrebu ob napetem zanimanju vse javnosti. Na razpravi minolega petka sta vzbudila senzacije dva dogodka: nastop branitelja dra. Derencina — ki zavzimalje jedno prvih mest med juristi, gotovo pa prvo mesto med branitelji hrvatskimi; potem pa priznanje obtožene Marte Lončar. Poslednja je namreč raje priznala, da je res dvakrat udarila jednega umorjenih gospodov, je priznala torej sodelovanje na groznem zločinu, samo da je odvrnila od sebe grde govorice, ki so se dotikale nje ženske časti in sramožljivosti. „S tem priznanjem — pravi „Agramer Tagblatt“ — se nem je odprl pogled v dušno življenje ženske. Čut sramožljivosti radi podtikanega jej nečistega čina je določil ženo, da je priznala veliko groznejši čin. Ženska je zmagala nad zločinko“. Dramatika, ki je tičala v tem priznanju, je napravila globok utis na občinstvo, na soobtožence in tudi na sodnike.

Drugi dogodek je bil torej govor branitelja dra. Derencina, ki je dekaloval uprav divno, da ne bi smeli — izvzemši le malo število njih — dopustiti k prisegi razne priče, ker tudi državno pravdnštvo ne more biti prepričano absolutno gotovostjo, da niso sodelovale iste onega dne va onih groznih dogodkih. O! onega pa, ki je sodeloval na zločinu, ni pričakovati resnice. Da utrdi svoje mnenje o možnosti, da je ta ali ona priča sodelovala na zločinu, dokazoval je govornik, kako lahko pride sleherni človek do sodelovanja na takih dogodkih kakoršnji so bili eni v Sjeničaku. Izvajanja Derencinova so zanimiva tudi ozirom na dogodka po naši okolici po zadnjih volitvah.

Tu ni govora — rekel je govornik — o zločinu, ki ga je storil pojediniec, ali nekaj več oseb, ampak o zločinu — velikega števila ljudi, mase. Na licu mesta je bilo do 1000 ljudi, obtoženih pa je samo 36. Ne obžalujem, da jih je tako malo, marveč bi želel, da bi jih bilo še manje, ali opozoriti sem hotel državno pravdnštvo na verjetnost,

— (Banka „Slavija“) Od 1. januarja do 30. septembra 1897 zglasil se je pri banki „Slavija“ v zavarovanje 3101 član z zavarovalnim kapitalom 4.367.500 gld. V tej dobi dosegla je za 833.316 gld. 57 kr. več zavarovalne premije od lanskega leta. Od 1. januarja do 30. septembra 1897 izplačala je banka „Slavija“ po zamrlih členih zavarovalnega kapitala 249.894 gld. 4 kr. Ves čas svojega obstanka izplačala je banka škod in nagrad v vseh oddelkih 27.193.723 gld 10 kr. Imetje bankine, vloženo v pupilarni varščini znaša 31. decembra 1896. l. 7.800.758 gld. 8 kr. V poslednjih letih, kakor i za leto 1896, izplačala je banka vsem članem življenskega oddelka 10%

Dnevi 22. novembra 1907		
	predvčeraj danes	
Prilazni denig v papirju	102.45	102.40
" " v srebru	102.35	102.35
Austrijska rentn. v zlatu	122.85	122.80
" " v kronah	102.25	102.30
Kreditna akcija	352.25	355.—
London 10 Lst.	119.80	119.80
Napoleoni	9.53 1/2	9.53 1/2
10 mark	11.77	11.77
100 Ital. 10	45.28	45.32 1/2

Uniforme za jednoletne prostovoljce
vseh orožnih vrst po najnižji ceni in vsako
vrstne vojaške oprave po originalnih tvorniških
cenah, kakor tudi civilne obleke po najnovejšem
kroju in fazonu pri
Franu Jiras, zavod za uniformiranje
Ulica Caserma šte. 9.

Fišol: Koks	Cena	od for.	do for.
Mandoloni	100 K.	11.75	12.—
svetlorudeči	"	8.50	8.75
mandolini	"	—	—
kanarček	"	—	—
bohinjski	"	16.—	10.25
beli veliki	"	—	—
" mali	"	8.50	8.75
zeleni, dolgi	"	9.25	9.50
" okrogli	"	—	—
mešani hrvatski	"	7.—	7.25
" štajerski	"	—	—
Maslo fino štajersko	"	65	70
Jedmen št. 10	"	10.75	—
" 9	"	11.50	—
" 8	"	13.50	—
Želje kranjsko	"	6.—	6.25
Repa	"	—	—
Krompir	"	2.80	2.90
Preso kranjsko	"	9.—	9.50
Leča, kranjska	"	—	—
speh	"	61	62
Mast	"	54	55
Kava Moca	"	150	152
Ceylon Plant. fina	"	170	171
" Perl	"	180	182
Portorico	"	160	162
Java Malang	"	120	121
Guatemala	"	120	21
San Domingo	"	124	125
Malabar Plant	"	—	—
" native	"	—	—
Laguayra Plant	"	—	—
" native	"	—	—
Santos fini	"	98	99
" srednje fini	"	94	95
" srednji	"	85	86
" ordinar	"	78	80
Rio oprani	"	—	—
" najfiniji	"	96	97
" srednji	"	84	85
Sledkor Centrifugal I. vrste	"	37.50	37.75
Concassé	"	37.25	37.50
v glavah	"	38.50	39
razkosani	"	38.50	38.75
Bez italijanski fini	"	21.50	—
" srednji	"	20.50	—
Japan fini	"	17.50	—
" srednji	"	16.50	—
Rangoon extra	"	14.50	—
I.	"	13.75	—
II.	"	10.75	—
Petrelej ruski v sodih	"	16.25	—
v zabojih od 29 kil.	"	5.50	—
Olje italijansko najfinije	"	68	70
srednjefino	"	58	60.6
bombažno, amerik.	"	31	32
dalmatinsko	"	—	—
Limoni Mesinski	"	4	5
Pomaranče	"	3	4
Mandeljni Dalmatinski	100 K.	—	—
Bari	"	77	78
Pinjoli	"	86	88
Vaniline	"	48	52
Vamperl novi	"	33	—
Cibabe	"	45	45
Modra galica	"	23	—
Polenovke srednje velikosti	"	39	40
Božič Dalmatinski novi	"	—	—
" Pulješki	"	12.50	—
Šokve Pulješke	"	13.25	13.5
" Grške v venci,	"	15.50	15.7
" velike	"	39	40
" male	"	40	41
Slaniki v velikih sodih	"	16	—
" v 1/2	"	5 1/2	—
Zveplo	"	—	—